

Теорія та історія держави і права

УДК 342.5:351:352(477+4-672ЄС)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13597535>

**Порівняльний аналіз публічного управління в Україні та країнах ЄС:
правові інститути та регуляторні механізми**

Вареник Олег Миколайович,

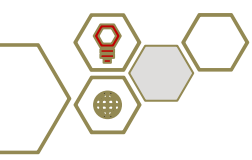
доктор філософії, доцент, кафедра менеджменту і економіки спорту, факультет спорту та менеджменту, Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-5246-8065>

Кривошеїн Віталій Володимирович,

доктор політичних наук, професор, в.о. декана, факультет суспільних наук і міжнародних відносин, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-4050-7845>

Прийнято: 02.08.2024 | Опубліковано: 25.08.2024

Анотація: Стаття присвячена порівняльному правовому аналізу публічного управління та ефективності інституційних структур в Україні та країнах Європейського Союзу. На тлі інтеграційних прагнень України до ЄС важливим є вивчення правових інститутів, які визначають підходи до управління, визначення основних проблем та аналіз успішних європейських практик, які можуть бути адаптовані до українських умов. В умовах сучасних викликів, що стоять перед Україною, таких як високий рівень корупції, недостатня правова прозорість та обмежена ефективність надання публічних

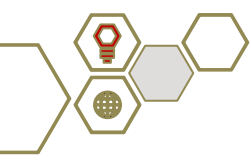
послуг, дослідження правових аспектів публічного управління стає актуальним для покращення управлінських процесів.

Метою статті є аналіз правових інститутів та регуляторних механізмів публічного управління в Україні та країнах ЄС, оцінка їх ефективності, визначення ключових проблем, з якими стикається українська система державного управління, та розробка рекомендацій для її вдосконалення, заснованих на європейському досвіді. У статті використовуються методи порівняльного аналізу, а також досліджуються міжнародні індекси, що оцінюють якість публічного управління. Для об'єктивної оцінки ефективності управлінських процесів у різних країнах застосовано кількісні методи дослідження.

Дослідження виявило суттєві відмінності між правовими інститутами публічного управління в Україні та країнах ЄС. Україна демонструє нижчі показники за всіма досліджуваними індексами, що свідчить про високий рівень корупції, недостатній рівень розвитку правової культури та обмежену економічну свободу. У той час як країни ЄС, зокрема Польща, Словаччина, Угорщина та Румунія, демонструють більш розвинені правові інститути та ефективніші регуляторні механізми.

На основі результатів дослідження запропоновано рекомендації для вдосконалення публічного управління в Україні. Зокрема, акцент зроблено на посиленні антикорупційних заходів, підвищенні правової прозорості та підзвітності органів державної влади, реформуванні публічної служби, а також покращенні якості правового регулювання публічних послуг. Подальші дослідження повинні зосередитися на детальному аналізі правових аспектів управління та адаптації успішних практик ЄС до українських умов.

Ключові слова: правове регулювання, індекс сприйняття корупції, індекс правової культури, економічна свобода, ефективність управління, реформа публічної служби.

Comparative Analysis of Public Administration in Ukraine and the EU: Legal Institutions and Regulatory Mechanisms

Oleg Varenyk,

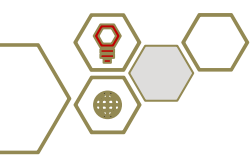
PhD, Associate Professor, Management and Economics of Sport Department,
National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-5246-8065>

Vitaliy Kryvoshein,

Doctor of Political Science, Professor, Acting Dean, Faculty of Social Sciences
and International Relations, Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro,
Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-4050-7845>

Abstract: The article is devoted to the comparative legal analysis of public administration and efficiency of institutional structures in Ukraine and the European Union. Against the backdrop of Ukraine's integration aspirations to the EU, it is important to study the legal institutions that determine approaches to governance, identify the main problems and analyze successful European practices that can be adapted to Ukrainian conditions. Given the current challenges facing Ukraine, such as high levels of corruption, insufficient legal transparency, and limited efficiency of public service delivery, the study of legal aspects of public administration is becoming relevant for improving management processes.

The purpose of the article is to analyze the legal institutions and regulatory mechanisms of public administration in Ukraine and the EU countries, to assess their effectiveness, to identify the key problems faced by the Ukrainian public administration system, and to develop recommendations for its improvement based on the European experience. The article uses methods of comparative analysis and examines international indices that assess the quality of public administration.

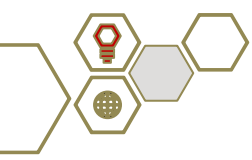
Quantitative research methods are used to objectively assess the effectiveness of management processes in different countries.

The study revealed significant differences between the legal institutions of public administration in Ukraine and the EU countries. Ukraine scores lower in all the indices studied, which indicates a high level of corruption, insufficient development of legal culture and limited economic freedom. At the same time, EU countries such as Poland, Slovakia, Hungary, and Romania demonstrate more developed legal institutions and more effective regulatory mechanisms.

Based on the results of the study, recommendations for improving public administration in Ukraine are proposed. In particular, the emphasis is placed on strengthening anti-corruption measures, increasing legal transparency and accountability of public authorities, reforming the public service, and improving the quality of legal regulation of public services. Further research should focus on a detailed analysis of the legal aspects of governance and the adaptation of successful EU practices to Ukrainian conditions.

Keywords: legal regulation, corruption perceptions index, legal culture index, economic freedom, governance efficiency, public service reform.

Постановка проблеми. Публічне управління, як ключовий елемент державного функціонування, значною мірою визначає не лише ефективність реалізації державних політик, але й рівень дотримання правових норм, забезпечення правової прозорості у наданні громадських послуг, а також підтримку правопорядку та стабільності в суспільстві. У контексті європейської інтеграції України особливо актуальним є дослідження правових аспектів публічного управління та адаптація найкращих європейських практик, які забезпечують високий рівень правової прозорості та підзвітності. Незважаючи на численні реформи, впроваджені в Україні в останні роки, залишаються невирішеними питання правової ефективності інституційних структур та вдосконалення правових механізмів публічного управління.

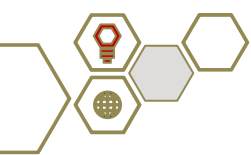

Центральною проблемою є значна різниця в правовій ефективності управлінських систем між Україною та країнами ЄС, яка зумовлена відмінностями в правових інститутах, ступенем правової децентралізації, процесами прийняття рішень та рівнем прозорості і підзвітності перед громадянами. Ці правові розбіжності безпосередньо впливають на якість надання публічних послуг, довіру громадян до державних органів, а також на загальну ефективність реалізації державної політики та дотримання правових норм. В умовах активного євроінтеграційного курсу України надзвичайно важливим є правовий аналіз інституційних структур та управлінських механізмів країн ЄС для ідентифікації сильних і слабких сторін правового регулювання в українській системі публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті порівняльного аналізу публічного управління в Україні та країнах ЄС дослідники Паладійчук С.Б. [1], Зеленков А.В. [2], Калинець Н.І. [3] зосереджують увагу на ряді ключових аспектів, серед яких інституційні структури, ефективність управління, адаптація європейських стандартів, а також проблеми реформування державного управління.

Аналіз досліджень [4-6] показує, що в країнах ЄС домінують різні моделі публічного управління, залежно від історичних, культурних та політичних умов. Наприклад, у північних країнах Європи превалює скандинавська модель, яка характеризується високим рівнем соціального захисту, відкритістю та прозорістю державних інституцій. У той час, як у Західній Європі поширена континентальна модель, що зосереджена на жорсткому дотриманні законодавства та ефективному адмініструванні. Ці моделі відрізняються рівнем централізації, роллю бюрократії та принципами прийняття рішень.

В Україні, натомість, система публічного управління все ще перебуває у стані трансформації, де вагому роль відіграють залишки радянської адміністративної системи. Зусилля з реформування спрямовані на деконцентрацію влади, підвищення прозорості та ефективності управлінських

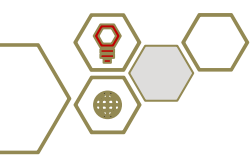
процесів, що є ключовими аспектами для забезпечення відповідності європейським стандартам [7-9].

Ефективність публічного управління є одним з центральних питань у порівняльних дослідженнях. У країнах ЄС існує розвинена система оцінки ефективності державних структур, що базується на індикаторах, таких як якість послуг, рівень задоволеності громадян, ефективність витрачання державних коштів. Дослідження [10] вказує на те, що в країнах з вищим рівнем демократичного розвитку та дотриманням верховенства права ефективність управління є вищою.

Дослідники Болотіна Є. В., Ханіна А. Є. [10], Журавель Я. В. [11], Антонова О. В. [12] відзначають певні позитивні зрушення, зокрема впровадження електронного урядування та відкритих даних, що сприяє підвищенню правової прозорості та підзвітності державних органів. Втім, залишаються проблеми з корупцією, недостатньою прозорістю та бюрократизацією процесів, що знижує загальну ефективність державного управління і підриває довіру громадян до правової системи.

Останні публікації також акцентують увагу на проблемах адаптації європейських правових стандартів в Україні [1]. Важливою тенденцією є розробка та імплементація правових та інституційних реформ, спрямованих на гармонізацію законодавства та практик з європейськими нормами. Зокрема, Україна активно впроваджує реформи в галузях децентралізації, антикорупційної політики та реформи державної служби, що підвищує правову відповідальність державних структур і сприяє захисту прав громадян.

Теоретичні підходи до вивчення даної проблематики включають як нормативно-інституційний, так і функціональний підходи. Перший зосереджується на законодавчих і нормативних аспектах, аналізуючи правову основу державного управління та відповідність національного законодавства європейським стандартам, тоді як другий — на аналізі практичного функціонування державних структур та їхньої взаємодії з громадянами, з

особливим акцентом на правові механізми забезпечення ефективності та прозорості управлінських процесів.

Отже, сучасні дослідження в галузі порівняльного правового аналізу публічного управління між Україною та країнами ЄС вказують на наявність значних відмінностей у правових інституціях та рівні ефективності управління. У той же час, зусилля щодо реформування та адаптації до європейських стандартів демонструють позитивні тенденції, що є важливим кроком на шляху до підвищення якості правового регулювання державного управління в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

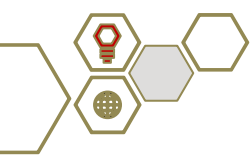
Незважаючи на значний обсяг досліджень, присвячених порівняльному аналізу публічного управління в Україні та країнах ЄС, існує ряд правових аспектів, які залишаються недостатньо вивченими або потребують більш детального аналізу. Визначення цих невирішених частин є важливим для подальшого розуміння проблематики, вдосконалення правових інститутів та регуляторних механізмів, а також загального покращення системи публічного управління в Україні.

Зокрема, це:

- інституційна адаптація в правовому контексті культурних та історичних особливостей;
- оцінка правової ефективності антикорупційних заходів;
- вплив правової політичної волі та громадянського суспільства на реформування публічного управління.

Незважаючи на численні зусилля, спрямовані на боротьбу з корупцією, проблема залишається актуальною. Оцінка правової ефективності різних антикорупційних заходів у порівняльному контексті між Україною та країнами ЄС є важливим напрямом, який потребує детального дослідження. Особливо важливо визначити, які правові інструменти та механізми регулювання можуть бути ефективними в українському контексті, з урахуванням специфіки місцевих правових та соціальних умов.

Дослідження часто не враховують важливу роль правової політичної волі та активності громадянського суспільства у процесі реформування системи

публічного управління. Вивчення цих правових чинників може допомогти зрозуміти, як правова підтримка з боку політичних еліт та активна участь громадян у правових процесах можуть прискорити або, навпаки, загальмувати впровадження необхідних правових реформ.

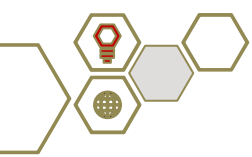
Дослідження, яке планується в рамках цієї статті, спрямоване на заповнення вищезазначених правових прогалів. Особливу увагу буде приділено вивченню правових механізмів взаємодії між різними рівнями влади, оцінці правової ефективності антикорупційних заходів та ролі правової політичної волі і громадянського суспільства у процесі правового реформування.

Цей правовий аналіз надасть нові теоретичні та практичні знання, які можуть бути використані для покращення системи публічного управління в Україні, з урахуванням її унікальних правових умов та потреб.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є порівняльний аналіз інституційних структур та ефективності публічного управління в Україні та країнах Європейського Союзу, з акцентом на правові інститути та регуляторні механізми, що впливають на ефективність управлінських процесів. Основні завдання, поставлені для досягнення цієї мети, включають:

- дослідження правових інститутів та регуляторних механізмів публічного управління в країнах ЄС, що забезпечують високу ефективність і правову прозорість;
- аналіз існуючої правової інституційної структури публічного управління в Україні, з урахуванням особливостей правової системи та законодавчих норм;
- порівняння правових інститутів, регуляторних механізмів та ефективності управління між Україною та країнами ЄС, з акцентом на виявлення прогалів і можливостей для правової адаптації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У загальному розумінні, публічне управління — це система організаційних, правових та адміністративних заходів, що здійснюються державними органами та

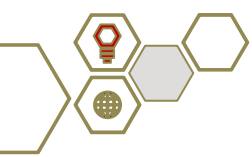
установами з метою регулювання суспільних відносин, забезпечення надання публічних послуг та виконання державних функцій відповідно до принципів правової держави. Це специфічний вид управлінської діяльності, який включає процеси формування, прийняття та реалізації політичних рішень на різних рівнях державної влади, базуючись на правових нормах і регуляторних вимогах. Ефективне публічне управління вимагає наявності дієвих правових інститутів, що забезпечують прозорість, підзвітність та дотримання правових норм, а також використання сучасних регуляторних механізмів, які сприяють гармонізації державної політики з європейськими стандартами і практиками.

Основними суб'єктами цієї діяльності виступають органи державної влади, місцевого самоврядування, а також інші державні та недержавні установи, що виконують публічні функції. Основні характеристики публічного управління узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні характеристики публічного управління

Характеристика	Опис
Публічність та відкритість	Діяльність державних органів повинна бути прозорою і відкритою для суспільства. Громадяни мають право знати про рішення, що приймаються, і процеси, що відбуваються в органах влади. Публічність також передбачає можливість громадського контролю за діяльністю державних органів, що сприяє підвищенню їх відповідальності перед суспільством.
Законність та нормативність	Діяльність у сфері публічного управління регулюється системою законів та нормативних актів, які визначають порядок функціонування органів влади та їхніх посадових осіб. Законність є фундаментальним принципом, що гарантує відповідність дій державних структур правовим нормам, забезпечуючи правову захищеність громадян і стабільність у суспільстві.
Організованість та плановість	Публічне управління характеризується високим рівнем організованості та плановості. Державні органи діють згідно з певними планами, стратегіями та програмами, що дозволяє ефективно використовувати ресурси та досягати поставлених цілей. Це також передбачає чітку

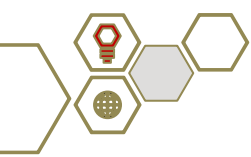
ієрархію та розподіл повноважень серед різних органів та їхніх посадових осіб.

Соціальна орієнтованість	Основна мета публічного управління – задоволення потреб суспільства та забезпечення суспільного добробуту. Управлінські рішення повинні прийматися з урахуванням інтересів громадян, включаючи надання якісних публічних послуг, підтримку соціально вразливих верств населення та сприяння загальному соціально-економічному розвитку.
Адаптивність та гнучкість	Публічне управління повинно бути здатним швидко адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Це включає готовність до реагування на нові виклики, кризові ситуації та зміни в законодавстві. Гнучкість у прийнятті управлінських рішень дозволяє державним органам ефективно функціонувати в умовах постійно змінюваної дійсності.
Відповідальність та підзвітність	<p>Відповідальність означає, що державні органи і посадові особи зобов'язані діяти в інтересах громадян, приймаючи рішення на основі законодавства та суспільних потреб. Це передбачає не лише дотримання правових норм, але й врахування етичних стандартів у своїй діяльності.</p> <p>Підзвітність передбачає, що дії та рішення органів публічної влади мають бути прозорими і відкритими для громадськості, що дозволяє громадянам контролювати ефективність їхньої роботи. Підзвітність також включає наявність механізмів контролю та можливість притягнення до відповідальності в разі порушень або неефективності.</p>

Джерело: складено авторами на основі [2-5]

Усі ці характеристики разом забезпечують ефективність та результативність публічного управління, сприяючи досягненню суспільних цілей та забезпеченню стабільного розвитку держави.

Різні країни використовують різні моделі публічного управління, залежно від історичних, культурних, політичних та економічних чинників. Основні моделі, що використовуються у світі, включають континентальну, скандинавську, англосаксонську та інші (табл. 2).

Таблиця 2

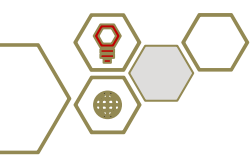
Характеристика основних моделей публічного управління

Модель	Основні риси	Приклади країн
Континентальна	<ul style="list-style-type: none">- Законність і нормативність- Бюрократичність- Централізоване управління- Публічне право	- Німеччина, Франція, Італія
Скандинавська	<ul style="list-style-type: none">- Соціальна орієнтованість- Децентралізація- Відкритість і прозорість;- Партнерство з громадянським суспільством	- Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія
Англосаксонська	<ul style="list-style-type: none">- Ліберальний підхід- Децентралізація- Підзвітність і відповідальність- Гнучкість і адаптивність	- Велика Британія, США, Канада, Австралія
Інші моделі	- Латинська: комбінація елементів континентальної та англосаксонської моделей, централізація	Бразилія, Аргентина, Мексика
	- Азійська: значний державний вплив, авторитарні риси	- Японія, Південна Корея, Китай
	- Африканська: різноманітність підходів, вплив міжнародних організацій	- Південна Африка, Нігерія, Кенія

Джерело: складено авторами на основі [1-6]

Континентальна модель публічного управління, поширена в країнах континентальної Європи, таких як Німеччина, Франція та Італія, базується на принципах правової держави та раціональної бюрократії.

Скандинавська модель, яка представлена в країнах Північної Європи, таких як Швеція, Норвегія, Данія та Фінляндія, відома своєю соціальною

орієнтованістю та високим рівнем державного втручання в економіку та соціальну сферу.

Англосаксонська модель публічного управління, характерна для таких країн, як Велика Британія, Сполучені Штати Америки, Канада та Австралія, базується на принципах ліберальної демократії та ринкової економіки.

Існують також інші моделі публічного управління, які відображають специфіку окремих країн або регіонів, зокрема:

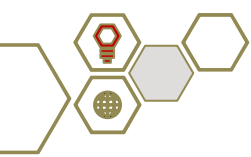
- латинська модель - характеризується комбінацією елементів континентальної та англосаксонської моделей з акцентом на централізації та державному контролі;

- азійська модель - застосовується в таких країнах, як Японія, Південна Корея та Китай, і включає значний державний вплив на економіку та суспільні процеси, часто з авторитарними рисами;

- африканська модель - відображає різноманітність підходів до управління в Африці, часто зі значним впливом міжнародних організацій та донорів на формування політики.

Кожна з цих моделей має свої переваги та недоліки. У контексті євроінтеграційних процесів в Україні важливо враховувати різні моделі публічного управління для розробки ефективної системи управління, яка б відповідала національним потребам та міжнародним стандартам.

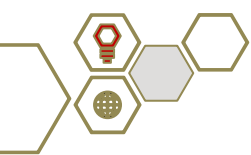
Вибір моделі публічного управління є багатофакторним процесом, який залежить від специфічних умов і потреб кожної країни. Основні фактори, що впливають на цей вибір, можна поділити на історичні, культурні, політичні, економічні, соціальні (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика факторів, що впливають на вибір моделі публічного управління

Назва	Характеристика
<i>Історичні фактори</i>	
Колоніальне минуле	Досвід колонізації може суттєво впливати на адміністративні структури та практики управління, часто через запозичення моделей від колишніх колоніальних держав.
Історія державотворення	Війни, революції та інші значущі історичні події можуть формувати унікальні підходи до управління та адміністративного устрою.
Правові традиції	Правові системи (наприклад, римське право, загальне право) впливають на організацію державного управління та законодавство.
<i>Культурні фактори</i>	
Релігійні впливи	Релігійні цінності можуть впливати на моральні та етичні стандарти в управлінні.
Національна ідентичність	Почуття національної ідентичності та єдності може впливати на централізацію або децентралізацію влади.
Традиції і звичаї	Соціальні звичаї, норми поведінки та очікування суспільства від держави визначають прийнятні моделі управління.
<i>Політичні фактори</i>	
Форма правління	Демократичні, авторитарні чи монархічні режими обирають різні моделі управління залежно від принципів розподілу влади та ступеня участі громадян у політичному житті.
Ідеологічні пріоритети	Ідеологічні переконання правлячих партій або лідерів визначають підходи до економічного та соціального управління.
<i>Економічні фактори</i>	
Рівень економічного розвитку	Країни з високим рівнем економічного розвитку мають більше можливостей для реалізації складних і дорогих адміністративних систем.
Структура економіки	Промислові, аграрні або постіндустріальні економіки потребують різних управлінських підходів для регулювання та підтримки економічної діяльності.

Фінансові ресурси	Бюджетні можливості держави впливають на масштабність і ефективність державних програм та послуг.
-------------------	---

Соціальні фактори

Демографія	Вік, етнічний склад, рівень урбанізації та інші демографічні характеристики впливають на потреби та пріоритети державної політики
Рівень освіти	Високий рівень освіти населення може сприяти вибору більш демократичних моделей управління

Джерело: складено авторами на основі [5-10]

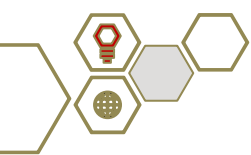
Усі ці фактори взаємодіють і формують унікальний контекст для кожної держави, визначаючи вибір моделі публічного управління, яка найкраще відповідає її потребам та викликам.

Інституційні структури публічного управління в країнах Європейського Союзу характеризуються різноманітністю та складністю. Це обумовлено історичними, культурними та правовими особливостями кожної країни-члена. Однак, попри національні відмінності, існують загальні риси, що об'єднують системи управління в межах ЄС (табл. 4).

Таблиця 4

Інституційні структури публічного управління в країнах ЄС

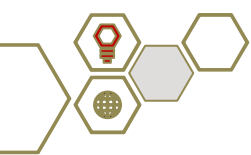
Категорія	Опис	Приклади/Особливості
Центральні урядові органи	Основні органи державного управління, що включають главу держави, уряд та парламент	- Глава держави: президент (республіки) або монарх (конституційні монархії)
		- Уряд: прем'єр-міністр, міністри (наприклад, Франція, Німеччина, Італія)
		- Парламент: однопалатний або двопалатний (наприклад, Велика Британія, Італія)
Регіональні органи влади	Органи управління на регіональному рівні, забезпечують децентралізацію управління	- Федеративні держави: значна автономія регіонів (Німеччина, Бельгія)
		- Унітарні держави: обмежена автономія (Франція, Іспанія)

Місцеві органи влади	Органи управління на місцевому рівні, відповідають за місцеві питання	- Муніципалітети, комунальні ради (управління транспортом, ЖКГ)
Судова система	Незалежна гілка влади, що забезпечує правопорядок і захист законності	- Конституційні суди: перевірка відповідності законів конституції (наприклад, Італія)
		- Загальні суди: цивільні, кримінальні, адміністративні справи
Наднаціональні інституції ЄС	Інституції, що формують спільну політику ЄС та забезпечують координацію між країнами-членами	- Європейська комісія: виконавчий орган, реалізація політики ЄС
		- Європейський парламент: законодавча функція, бюджетний контроль
		- Рада ЄС: координація політики, представництво урядів
		- Суд ЄС: тлумачення законодавства, вирішення спорів
Незалежні регуляторні органи	Органи, що здійснюють нагляд за дотриманням законодавства в певних секторах	- Антимонопольні органи: регулювання конкуренції - Фінансові регулятори: контроль банківської діяльності - Енергетичні регулятори: регулювання енергетичних ринків

Джерело: складено авторами на основі [2-8]

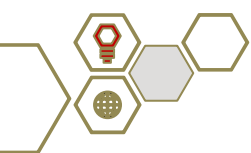
Інституційна структура публічного управління в Україні включає різноманітні органи влади, які забезпечують виконання функцій державного управління на національному, регіональному та місцевому рівнях. Ця структура є віддзеркаленням унітарної форми державного устрою та децентралізаційних процесів, що активно відбуваються останніми роками. Розглянемо основні компоненти інституційної системи управління в Україні (табл. 5).

Таблиця 5

Інституційні структури публічного управління в Україні

Інституційний рівень	Органи влади	Функції та повноваження	Призначення та обрання
Центральні органи	Президент України	Глава держави, визначає основні напрямки політики, забезпечує національну безпеку, призначає ключових посадовців.	Обирається на прямих виборах
	Верховна Рада України	Єдиний законодавчий орган, прийняття законів, контроль виконавчої влади, затвердження бюджету.	Обирається на парламентських виборах
	Кабінет Міністрів України	Вищий орган виконавчої влади, реалізація державної політики, розробка бюджету, управління державними ресурсами.	Прем'єр-міністр призначається президентом, затверджується Верховною Радою
Регіональні органи	Обласні державні адміністрації (ОДА)	Реалізація державної політики на регіональному рівні, координація діяльності місцевих органів, управління державною власністю.	Голови ОДА призначаються президентом
	Обласні ради	Місцеве самоврядування, ухвалення рішень щодо місцевих бюджетів, соціально-економічного розвитку.	Обираються на місцевих виборах
Місцеві органи	Міські, сільські та селищні ради	Місцеве самоврядування, ухвалення рішень щодо місцевих питань, розвиток інфраструктури, управління комунальним майном.	Обираються на місцевих виборах
	Виконавчі комітети	Реалізація рішень місцевих рад, забезпечення порядку та законності, управління місцевими послугами.	Призначаються місцевими радами
	Судова система	Конституційний Суд України	Контроль за відповідністю законів Конституції, вирішення конституційних спорів.

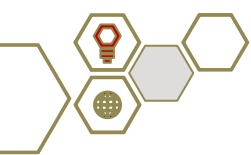
Верховний Суд України	Вищий судовий орган, розгляд справ у касаційному порядку, тлумачення законів.	Судді призначаються Вищою радою правосуддя
Суди загальної юрисдикції	Розгляд цивільних, кримінальних, адміністративних справ, господарських спорів.	Судді призначаються за конкурсом

Джерело: складено авторами на основі [6-12]

Отже, інституційна структура публічного управління в Україні характеризується складною системою вертикалі влади, яка включає як державні, так і місцеві органи, забезпечуючи реалізацію принципів демократії, законності та підзвітності. Важливою складовою цієї структури є правові інститути, що регулюють взаємовідносини між органами влади та громадянами, гарантують дотримання правових норм і забезпечують правову прозорість в управлінських процесах. Останні роки характеризуються процесами децентралізації, спрямованими на підвищення ефективності управління та наближення державних послуг до громадян, що потребує удосконалення правових механізмів і зміцнення правової бази для підтримки цих змін.

Для оцінки якості публічного управління на міжнародному рівні використовуються різні інтегральні індекси, що враховують правові аспекти, такі як рівень дотримання законності, ефективність антикорупційних заходів, правова підзвітність та правова захищеність громадян. Ці індекси дозволяють порівнювати ефективність управлінських систем різних країн, зокрема, оцінюючи відповідність правових інститутів та регуляторних механізмів європейським стандартам, що є важливим для інтеграційних процесів України.

Деякі з найвідоміших і широко використовуваних інтегральних індексів наведено в таблиці 6.

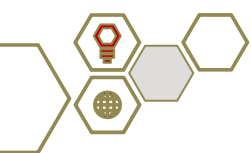
Таблиця 6

Інтегральні індекси для оцінки якості публічного управління на міжнародному рівні

Назва індексу	Організація	Основні компоненти
Індекс ефективності управління (WGI)	Світовий банк	<ul style="list-style-type: none">● Відповідальність та підзвітність● Політична стабільність і відсутність насильства/тероризму● Ефективність уряду● Якість регулювання● Верховенство права● Контроль за корупцією
Індекс сприйняття корупції (CPI)	Transparency International	<ul style="list-style-type: none">● Сприйняття рівня корупції в державному секторі на основі експертних оцінок та опитувань ділових кіл
Індекс людського розвитку (HDI)	Програма розвитку ООН	<ul style="list-style-type: none">● Здоров'я● Освіта● Доходи
Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI)	Всесвітній економічний форум	<ul style="list-style-type: none">● Макроекономічна стабільність● Інфраструктура● Охорона здоров'я● Освіта● Ринки
Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom)	The Heritage Foundation, Wall Street Journal	<ul style="list-style-type: none">● Верховенство закону● Розмір уряду● Регуляторна ефективність● Відкритість ринків

Джерело: складено авторами на основі [8-13]

Представлені у таблиці 7 дані відображають ситуацію у 2023 році для України та ряду країн Європейського Союзу, зокрема Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії, та слугують основою для подальших висновків і рекомендацій щодо покращення управлінських процесів.

Таблиця 7

Оцінка якості публічного управління за окремими інтегральними індексами у 2023 р.

Країна	CPI	HDI	Index of Economic Freedom
Україна	104 (36,0)	77 (0,773)	112 (6,17)
Польща	47 (54)	34 (0,876)	59 (7,12)
Словаччина	47 (42)	45 (0,848)	41 (7,49)
Угорщина	76 (42)	46 (0,846)	-
Румунія	63 (46)	53 (0,821)	27 (7,7)

Джерело: складено авторами на основі [14-16]

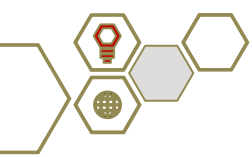
Україна демонструє найнижчі показники за всіма індексами порівняно з іншими країнами, що вказує на необхідність суттєвого покращення в управлінських процесах, боротьбі з корупцією, підвищенні рівня людського розвитку та забезпеченні економічної свободи.

Польща виділяється як країна з високими показниками людського розвитку і порівняно низьким рівнем корупції, що дозволяє їй мати стабільний розвиток.

Словаччина та Угорщина показують подібні результати, що свідчить про загальну стабільність та високий рівень людського розвитку, але вимагають зусиль для покращення економічної свободи.

Румунія демонструє найвищий рівень економічної свободи серед розглянутих країн, що позитивно впливає на її економічний розвиток, хоча є потреба у подальшому покращенні боротьби з корупцією та підвищенні рівня людського розвитку.

Оцінка стану публічного управління в Україні на основі міжнародних індексів вказує на наявність значних проблем, які потребують негайного вирішення. Високий рівень корупції, недостатня прозорість, слабка правова підзвітність та неефективність регуляторних механізмів негативно впливають на якість публічного управління. Для покращення якості управління, забезпечення

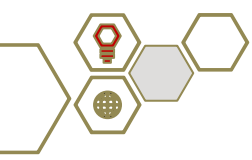

правової стабільності та сталого розвитку необхідно вжити ряд стратегічних заходів, що базуються на зміцненні правових інститутів і регуляторних механізмів. Нижче наведені рекомендації та пропозиції, що сприятимуть вдосконаленню публічного управління в Україні:

- впровадження електронних систем звітування, які дозволять громадянам мати доступ до інформації про діяльність державних органів, забезпечуючи правову прозорість та підзвітність влади;
- забезпечити правовий захист викривачів корупції та створити стимулюючі механізми для їх активної участі, що сприятиме виявленню та попередженню корупційних правопорушень;
- створення правової системи безперервного навчання та підвищення кваліфікації для державних службовців, що включатиме навчання щодо правових норм, антикорупційної політики та етики управління;
- проведення регулярних правових оцінок задоволеності громадян наданими послугами та врахування їхньої думки у процесі реформування, що допоможе адаптувати регуляторні механізми відповідно до потреб суспільства;
- впровадити правові заходи щодо запобігання впливу політичних та бізнесових інтересів на правову систему, що передбачатимуть суворіше дотримання законодавства та посилення контролю за конфліктами інтересів.

Запропоновані заходи мають на меті підвищення ефективності публічного управління шляхом зміцнення правових інститутів та регуляторних механізмів, що забезпечать відповідність української системи публічного управління європейським стандартам, покращать довіру громадян до держави і сприятимуть стабільному розвитку країни.

Висновки. На основі проведеного порівняльного аналізу публічного управління в Україні та країнах Європейського Союзу було встановлено, що українська система державного управління стикається з низкою правових викликів, які гальмують її ефективний розвиток. Основними проблемами є високий рівень корупції, недостатня правова прозорість і підзвітність державних органів, слабкий правовий захист економічної свободи та низька якість надання

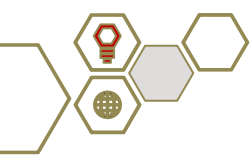
публічних послуг. Водночас, країни ЄС, такі як Польща, Словаччина, Угорщина та Румунія, демонструють кращі результати за ключовими правовими індексами, що свідчить про вищий рівень розвитку правових інституційних структур та ефективності публічного управління.

Визначені у статті рекомендації підкреслюють необхідність проведення комплексних правових реформ в Україні, спрямованих на покращення якості управління, підвищення рівня правової культури та створення сприятливого правового середовища для економічного зростання. Зокрема, наголошується на важливості посилення правової боротьби з корупцією, реформування правової бази публічної служби, покращення правового регулювання якості надання публічних послуг та стимулювання правової підтримки економічної свободи.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на більш глибокий аналіз конкретних правових аспектів публічного управління в Україні та країнах ЄС, що потребують удосконалення. Зокрема, важливо зосередитися на таких напрямках:

- вивчення успішних правових практик управління в країнах ЄС для їхньої адаптації в українських умовах. Особливо корисним може бути досвід у сфері правової боротьби з корупцією, правового підвищення прозорості та підзвітності державних органів;
- аналіз ефективності правових реформ публічної служби в Україні, зокрема, оцінка впливу змін у правовому регулюванні заробітної плати, системі правового відбору та підвищення кваліфікації державних службовців на їхню продуктивність та правову доброчесність;
- дослідження впливу правової економічної свободи на розвиток підприємництва та економічне зростання в Україні. Особлива увага має бути приділена вивченню правового регуляторного середовища та визначенню найефективніших правових заходів для його покращення.

Ці напрямки досліджень можуть сприяти розробці правових стратегій, що підвищать ефективність публічного управління в Україні, забезпечать

відповідність правових інститутів і регуляторних механізмів європейським стандартам та зміцнять правову стабільність держави.

Список використаних джерел

1. Паладійчук С.Б. Індекс публічності – інструмент оцінювання якості діяльності представницьких органів влади на регіональному рівні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. №19. С. 258-274.

2. Зеленков А.В. Управління органами державної влади та місцевого самоврядування з використанням стандартів якості та організаційних моделей. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 23. С. 73-81.

3. Калинець Н.І. Вдосконалення механізму надання адміністративних послуг у контексті взаємодії органів публічної влади та громади. *Ефективність державного управління*. 2015. № 43. С. 211-219.

4. Козаченко Ю.В. Запровадження критеріїв оцінювання якості надання публічних послуг. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №16. С. 82-86.

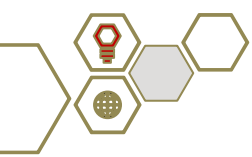
5. Кравченко Т. Процеси забезпечення якості в органах місцевого самоврядування: особливості визначення та оцінювання. *Аспекти державного управління*. 2021. №9(1). С. 121-132.

6. Базика С.К. Підходи до оцінювання ефективності публічного управління у світовій практиці. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2018. Вип. 4. С. 30-35.

7. Грицяк І.А. Публічне управління в Україні: становлення за європейськими стандартами. *Вісник Академії митної служби України*. 2020. №2 (3). С. 5-11.

8. Нестеренко К.О., Богатирьова М. О. (2019). Реформування державного управління в Україні у контексті євроінтеграції. *LEX PORTUS*. 2019. №6(20). С. 52-65.

9. Морозова О.С. Розвиток публічного управління в контексті євроінтеграції: регіональний аспект. *Таврійський науковий вісник*. 2020. №1. С. 167-177.

10. Болотіна Є.В., Ханіна А.Є. Реформування моделі публічного адміністрування в умовах євроінтеграції України. *Менеджер*. 2017. №2(75). С. 18-25.

11. Журавель Я.В. Вплив євроінтеграційних процесів на підвищення ефективності організації діяльності органів виконавчої влади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. №2. С. 34-37.

12. Антонова О. В. Сучасні парадигми публічної служби в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. *Державний службовець*. 2018. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/home/issue/view/7> (дата звернення: 02.04.2024).

13. Котух Є.В. Особливості національної та регіональної політики у сфері кібербезпеки. *Теорія і практика державного управління*. 2019. №4(67). С. 40-47.

14. The heritage foundation: індекс економічної свободи. *Офіційний сайт Українського товариства економічних свобод*. 2023. URL: <https://ueff.org/uk/> (дата звернення: 02.05.2024).

15. Transparency international: індекс сприйняття корупції. *Офіційний сайт Transparency international*. 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/> (дата звернення: 2.04.2024).

16. UNDP: Human development reports. *UNDP*. 2023. URL: <http://hdr.undp.org/en/> (date of access: 12.05.2024).